SVEA HOVRÄTT
Avdelning 01
011002

DOM
2026-10-14
Stockholm

Mål nr
T 16344-24

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Solna tingsrätts dom 2024-11-06 i mål T 7705-23, se bilaga A

PARTER

Klagande
Husab AB, 556549-1148
Köpsvängen 26
168 67 Bromma

Ombud: Advokat Helena Dahlberg
Foyen Advokatfirma KB

Motpart
AmTrust International Underwriters DAC, 169384
6 - 8 College Green
Dublin 2, D02 VP48
Irland

Ombud: Advokat Alexander Raaum och biträdande jurist Ramona Hedqvist
ASTRA ADVOKATER KB

SAKEN
Fordran

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten fastställer tingsrättens dom.

2. Husab AB ska ersätta AmTrust International Underwriters DAC:s rättegångskostnader i hovrätten med 265 680 kr avseende ombudsarvode. På beloppet ska ränta enligt 6 § räntelagen betalas från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Avgörandet är elektroniskt undertecknat

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 670 10 **E-post**: svea.avd1@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 08:00–16:30

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Husab AB (”Husab”) har yrkat att hovrätten ska ogilla käromålet, befria Husab från skyldigheten att ersätta AmTrust International Underwriters DAC:s (”AmTrust”) rättegångskostnader i tingsrätten samt förplikta AmTrust att i stället ersätta Husabs rättegångskostnader där.

AmTrust har motsatt sig att tingsrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i hovrätten.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Parterna har åberopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som i tingsrätten. De har även lagt fram samma utredning i hovrätten som i tingsrätten. Hovrätten har tagit del av förhören i tingsrätten genom uppspelning av ljud- och bildfiler från huvudförhandlingen där.

Det står klart att entreprenaden i fråga varit en totalentreprenad och att ABT 06, som är standardavtal för totalentreprenader, utgör avtalsinnehåll. Det står också klart att entreprenaden skulle utföras enligt vissa administrativa föreskrifter, bl.a. Rambeskrivning – VVS. Eftersom det är en totalentreprenad har Husab ansvar för både projektering och utförande. Att det rör sig om en totalentreprenad får enligt hovrätten betydelse vid tolkningen av parternas avtal i fråga om funktionsansvar.

Annat är inte visat än att de arbeten som Husab utfört har varit fackmässiga. Trots att arbetena är fackmässigt utförda kan det ändå föreligga fel i entreprenaden utifrån vad parterna avtalat om.

I fråga om den kontraktsenliga förpliktelsen konstaterar hovrätten att det av Rambeskrivning – VVS anges att ”Rummen skall ha VVS-installationer för samma funktioner och samma placering som nu om ej annat anges.” Enligt hovrätten innebär skrivningen, såvitt nu är aktuellt, inte annat än att det efter stambyte och

badrumsrenovering ska finnas samma funktioner i form av exempelvis toalett, handfat och duschplats/badkar samt att dessa funktioner ska ha samma placering i badrummen som före renoveringen. I likhet med tingsrätten bedömer hovrätten att skrivningen inte utgör ett sådant krav på funktion som ska träda i stället för det allmänna funktionskravet i ABT 06 kap. 1 § 1. Hovrätten delar alltså tingsrättens slutsats att Husab, i egenskap av totalentreprenör, har haft en förpliktelse att utföra arbetena i badrummen på så sätt att VVS-installationerna skulle ha sådana funktioner som kan fordras med hänsyn till den planerade användningen, alltså att spillvatten skulle avrinna utan att fekalier slår in mot golvbrunnen.

Hovrätten instämmer i tingsrättens bedömningar att det är styrkt att avtalad funktion inte har erhållits i lägenheterna 1306, 1401 och 1402, att Husab är ansvarigt för felen och att Husab har haft en skyldighet att avhjälpa felen. Hovrätten gör inte heller några andra bedömningar än dem som tingsrätten gjort i fråga om Husabs avhjälpandeförslag, avhjälpandekostnadernas skälighet och AmTrusts rätt till yrkat belopp.

Tingsrättens dom ska därför inte ändras.

Husab har förlorat målet och ska därför ersätta AmTrusts rättegångskostnader även i hovrätten. Den begärda ersättningen är skälig.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B
Överklagande senast 2026-11-11

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Mirja Högström och Carina Sjögren samt tf. hovrättsassessorn Hanna Husell, referent.

SOLNA TINGSRÄTT

DOM
2024-11-06
Meddelad i
Solna

Mål nr
T 7705-23

PARTER

Kärande
AmTrust International Underwriters DAC, 169384,
6 - 8 College Green
Dublin 2, D02 VP48
Irland

Ombud: Advokaten Alexander Raaum och biträdande juristen Caroline Silfverskiöld
ASTRA ADVOKATER KB
Mäster Samuelsgatan 42
111 57 Stockholm

Svarande
Husab Byggnads AB, 556549-1148
Köpsvängen 26
168 67 Bromma

Ombud: Advokaten Helena Dahlberg
Foyen Advokatfirma KB,
Södergatan 22
211 34 Malmö

DOMSLUT

1. Husab Byggnads AB ska till AmTrust International Underwriters DAC betala 620 353 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 9 juli 2022 till dess full betalning sker.

2. Husab Byggnads AB ska ersätta AmTrust International Underwriters DAC för rättegångskostnader med 582 541 kr, varav 546 650 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1356 171 26 Solna	Sundbybergsvägen 5	08-561 658 40 **E-post**: solnatingsratt.avd4@dom.se www.solnatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

YRKANDEN M.M.

AmTrust International Underwriters DAC (”AmTrust”) har yrkat att tingsrätten ska förplikta Husab Byggnads AB (”Husab”) att till AmTrust utge ett belopp om 620 353 kr jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen från den 9 juli 2022 till dess full betalning sker.

Husab har bestritt yrkandet i dess helhet. Som skälig kostnad för avhjälpande har vitsordats 1 000 kr per lägenhet för material och arbete. Sättet att beräkna ränta har godtagits.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

OSTRIDIG BAKGRUND

Entreprenadkontraktet

Genom entreprenadkontrakt daterat den 23 maj 2018 anlitade bostadsrättsföreningen Skutan 3 (”Föreningen”) Husab för att utföra stambyte och badrumsrenovering i 40 av Föreningens lägenheter.

Enligt kontraktet skulle Husab utföra arbetet i överensstämmelse med ABT 06 och vissa administrativa föreskrifter, däribland Rambeskrivning – VVS. Enligt rambeskrivningen gällde BBV Byggkeramikrådets branschregler för våtrum och branschreglerna Säker Vatteninstallation i tillämpbara delar.

Händelseförloppet

Arbetena påbörjades under hösten 2018 och färdigställdes våren 2019. Underentreprenör vid avloppsinstallationerna var Värme & Sanitet i Västmanland AB (”VSV”). Entreprenaden godkändes vid slutbesiktning den 24 april 2019.

Under våren 2020 rapporterades problem med fekalier i golvbrunnen i lägenhet 1306. Föreningen anlitade Badrumsbesiktningar AB (besiktningsman Sajad Mirkhalafi) som den 14 april 2020 genomförde en besiktning i lägenheten.

Föreningen reklamerade den 4 maj 2020 avloppsarbetet i lägenhet 1306. Föreningen framställde krav på avhjälpande och informerade om pågående undersökningar i fler lägenheter. Föreningen skickade en uppdaterad reklamation den 27 maj 2020 avseende att underökningen påvisat fler fel. Husab återkom i mail den 29 maj 2020 om att man avsåg att gå igenom det översända materialet och återkomma med handlingsplan. Föreningen översände den 24 juni 2020 en ny uppdatering i ärendet till Husab och informerade om att fel, utöver i tidigare angivna lägenhet 1306, även påvisats i föreningslokalen och lägenheterna 1401 och 1402. Felet beskrevs i reklamationerna som att avloppsvatten vid spolning i toaletten rann bakåt in i golvbrunnen så att fekalier ansamlades och som ”bakfall/uppträngning av avloppsvatten”.

Den 15 juli 2020 återkom Husab till Föreningen och uppgav att bolaget önskade genomföra en egen inspektion och att Husab inför detta behövde tillträde till lägenheterna och lokalen. Inspektionen genomfördes den 25 augusti 2020. Företaget Relita AB gjorde vid detta tillfälle en rörinspektion och filmning av avloppen.

Husab föreslog, i samband med inspektionen den 25 augusti 2020, montering av mekaniska backventiler som avhjälpandeåtgärd. Installation av backventil gjordes i lägenhet 1306 och föreningslokalen. Det kan här noteras att parterna och vittnena omväxlande talat om ”backventil”, ”backventil och luktstopp” och ”luktstopp” när de hänfört sig till de aktuella mekaniska backventilerna.

Den 19 september 2020 skrev Föreningen till Husab och meddelade att en backventil inte utgjorde ett adekvat avhjälpande av felen. Den 16 november 2020 återkom Husab och uppgav att Husab inte ansåg att det förelåg fel som föranledde något annat avhjälpande än det tidigare erbjudandet om montering av ventil vid berörda platser.

Den 16 februari 2021 lät Föreningen VVS-ingenjören tillika besiktningsmannen Nils Otterstål, SynaHus i Sverige AB, genomföra en särskild besiktning över aktuella badrum. Vid besiktningen närvarade representanter för Föreningen, Husab och VSV.

Efter besiktningen framställde Föreningen den 23 mars 2021 återigen ett skriftligt krav till Husab: Föreningen begärde att Husab skulle avhjälpa felen senast den 7 april 2021 och informerade om att Föreningen annars avsåg att avhjälpa på Husabs bekostnad. Den 7 april 2021 återkom Husab och uppgav att bolaget fortsatt bestred ansvar och att om avhjälpande skulle ske skulle det således inte göras på Husabs bekostnad.

I maj 2021 tog Föreningen in offerter från tre olika entreprenörer avseende avhjälpande av avloppen i aktuella badrum. Den 21 juni 2021 ingick Föreningen avtal med M5 Bygg AB.

Den 9 juli 2021 hörde Husab av sig till Föreningen och föreslog en lösning för problemet med bakströmning av avloppsvatten med en annan form av ventil benämnd back-trap. Föreningen meddelade Husab att avtal redan tecknats med annan entreprenör och att man oavsett inte hade accepterat den föreslagna ventilen som avhjälpandeåtgärd.

Den 30 juli 2021, efter att M5 Bygg AB hade utfört rivningsåtgärder, genomfördes en platsundersökning där Husab och Nils Otterstål närvarade.

Den 20 augusti 2021 genomförde Husab en inspektion.

Föreningen anlitade Immunit Group AB (Can Umarlar) för att genomföra en byggnadsteknisk kontroll. Den utredningen gjordes i augusti–september 2021.

Den 5 oktober 2021, när M5 Bygg AB bilat fram avloppsledningarna i de berörda lägenheterna, genomförde Nils Otterstål en kompletterande besiktning.

Föreningen anlitade VVS-konsulten Rolf Ström, genom bolaget WSP Sverige AB, för att ta fram en teknisk lösning för avhjälpandet. På uppdrag av Föreningen upprättade Rolf Ström ett dokument för den tekniska lösningen daterat den 11 januari 2022.

Försäkringsärendet

Som säkerhet för sina förpliktelser enligt entreprenadkontraktet tecknade Husab i ett inledande skede en fullgörandeförsäkring för garantitiden om två år hos AmTrust Europe Limited med Föreningen som försäkringstagare. Försäkringen ersätter kostnader för att avhjälpa fel som framträder inom två år efter kontraktsarbetenas godkännande.

Föreningen gjorde en skadeanmälan till AmTrust Europe Limited i november 2020. I december 2021 inkom Föreningen med specificerat krav på försäkringsersättning för de kostnader som Föreningen haft för avhjälpande.

Under handläggningen av försäkringsärendet lät AmTrust Europe Limited den certifierade besiktningsmannen Dan Stom, Pararet AB, genomföra en bedömning och upprätta ett utlåtande. Efter att han, i efterhand, fått del av Nils Otterståls yttrande från den kompletterande besiktningen lämnade Dan Stom ett uppdaterat utlåtande.

AmTrust Europe Limited betalade ut försäkringsersättning till Föreningen om sammanlagt 620 353 kr. Försäkringsersättningen avsåg de tre lägenheterna 1306, 1401 och 1402 och det är således felpåståendena avseende dessa avloppsinstallationer, och inte den i föreningslokalen, som är aktuella och omfattas av prövningen i det aktuella målet.

AmTrust Europe Limited verksamhet överfördes till AmTrust International Underwriters DAC (part i målet, benämnt AmTrust) som även övertog fordran. AmTrust övertog Föreningens rätt till ersättning och framställde den 9 juni 2022 krav om ersättning mot Husab.

GRUNDER

AmTrust

Avloppsinstallationerna i de tre lägenheterna 1306, 1401 och 1402 har varit behäftade med fel i form av att vatten med fekalier har runnit från toaletterna till golvbrunnarna, vilket medfört risk för stopp och dålig lukt. Installationerna har således inte uppfyllt den avtalade funktionen, dvs. att vatten skulle avrinna utan att fekalier ansamlas i golvbrunn med risk för stopp och dålig lukt.

Husab har i egenskap av totalentreprenör haft ett funktionsansvar och ansvarar för felen och det har ålegat Husab att anpassa sitt val av tekniska lösningar på sådant sätt att avsedd funktion uppnås. Installationerna har heller inte genomförts i enlighet med tillämpliga branschregler i fråga om funktion och tekniska lösningar, och är därmed inte fackmässigt utförda.

Det bestrids att det varit fråga om icke-väsentliga fel eller att felavhjälpande skulle vara oskäligt (ABT 06 kap. 5 § 19).

Husab har beretts möjlighet att avhjälpa felen, men inte gjort detta. Det är riktigt att Husab visserligen framfört vissa egna lösningsförslag med backventil och luktstopp. I första hand görs gällande att Husabs erbjudande om avhjälpande inte framställts inom fristen på två månader från reklamationen den 4 maj 2020 och att rätten till avhjälpande därmed oavsett gått förlorad. Husab har under denna tid endast meddelat Föreningen att bolaget avsåg att gå igenom underlaget och återkomma med handlingsplan, men inte lämnat något förslag eller vidtagit några avhjälpandeåtgärder. Ett erbjudande om montering av backventil och luktstopp presenterades först den 25 augusti 2020. Föreningen har inte accepterat någon förlängning av avhjälpandefristen. I andra hand har föreslagna avhjälpandeåtgärder – backventil och luktstopp – ändå inte varit adekvata och/eller tillräckliga. Detsamma gäller även användandet av en s.k. back-trap.

Husab är därmed skyldigt att ersätta kostnaderna för avhjälpandet utfört av annan entreprenör. Det arbete som M5 Bygg AB sedan har utfört har varit nödvändigt för att avhjälpa felen.

Husab

Det föreligger inget fel i utfört arbete. Arbetet har utförts på ett fackmässigt sätt och i enlighet med tillämpliga branschregler. Avtalad funktion har uppnåtts då tillräckligt fall i rören funnits och vatten har avletts från golvbrunn till stam. Det har inte avtalats att avloppet skulle ha en funktion som innebär att inget stänk kan komma in i golvbrunnen vid spolning.

Om felansvar skulle anses föreligga så har påstådda fel inte påverkat entreprenadens bestånd, utseende eller möjlighet att använda den på ändamålsenligt sätt. Med hänsyn till den begränsade påverkan och höga avhjälpandekostnaden måste felavhjälpande därmed anses vara oskäligt. Skyldighet att avhjälpa felen föreligger därför inte enligt ABT 06 kap. 5 § 19. Försäkringsbolaget är enligt försäkringsvillkoren heller inte skyldigt att ersätta försäkringstagaren för sådant fel.

Om felansvar och avhjälpandeskyldighet skulle anses föreligga så utgör den föreslagna lösningen med backventil ett erforderligt felavhjälpande. Eventuellt fel eller kvarvarande fel efter ett sådant avhjälpande skulle i vart fall inte i väsentlig grad påverka entreprenadens bestånd, utseende eller möjligheten att använda den på ändamålsenligt sätt. Husab skulle därmed under inga förhållanden vara skyldig att avhjälpa sådant eventuellt kvarvarande fel, då det skulle vara oskäligt med hänsyn till kostnaderna och omständigheterna i övrigt. Försäkringsbolaget har inte varit ersättningsskyldigt gentemot Föreningen för ett eventuellt sådant icke-väsentligt kvarvarande fel.

Att avhjälpandeåtgärder inte kommit till stånd beror under alla förhållanden på Föreningen. För det fall tingsrätten anser att fel föreligger för vilket Husab ansvarar finns ändå ingen rätt till ersättning eftersom Husab den 25 augusti 2020 erbjudit men nekats att utföra en adekvat åtgärd för avhjälpande genom installation av backventil

och luktstopp. Erbjudandet om avhjälpande har inte lämnats för sent. Föreningen har både skriftligen och genom konkludent handlande accepterat att tvåmånadersfristen förlängts samt uttryckt att Husab lämnat åtgärdsförslaget inom rätt tid. Föreningen reklamerade påstådda fel den 4 maj 2020 och den 24 juni 2020 meddelade Föreningen att ytterligare besiktningar skulle utföras. Först den 25 augusti 2020 fick Husab besöka lägenheterna. Föreningen har inte uppfyllt sitt kontraktuella åtagande att lämna Husab erforderligt tillträde för avhjälpande av fel före denna tidpunkt. Den 19 september 2020, över två månader efter reklamation skett, tillbakavisade Föreningen avhjälpandeförslaget.

AmTrust har inte varit skyldigt att utge försäkringsersättning. Husab ska inte anses vara ersättningsskyldigt för AmTrust självpåtagna kostnader som utgetts utan stöd i försäkringsavtalet.

UTREDNINGEN

På AmTrusts begäran har vittnesförhör hållits med Klas Reinholdsson (styrelsemedlem i Föreningen) och Christian Eriksson (M5 Bygg AB). Vittnesförhör har även hållits med besiktningsmannen Dan Stom och VVS-konsulten Rolf Ström, som båda gett in sakkunniga utlåtanden i målet.

På Husabs begäran har partsförhör hållits med Husabs VD Johan Sjölander. Vittnesförhör har hållits med Michael Landqvist (projektchef på Husab) samt Magnus Lundblad och Per Ryman (arbetschef respektive projektchef för entreprenaden hos VSV).

På båda parternas begäran har vittnesförhör hållits med besiktningsmannen Nils Otterstål, Synahus i Sverige AB, som även han gett in sakkunnigutlåtanden i målet.

Parterna har, utöver utlåtandena som benämns ovan, även åberopat annan relativt omfattande skriftlig bevisning i form av framför allt kontraktshandlingar, utlåtanden

och rapporter, mail- och brevkorrespondens och fakturor. AmTrust har förevisat filmer från inspektionen av Relita AB.

DOMSKÄL

Domens disposition

Tingsrätten prövar först frågan om det förelegat fel i entreprenaden på det sätt AmTrust gjort gällande, och om det i så fall varit ett sådant fel som Husab haft skyldighet att avhjälpa.

Med beaktande av tingsrättens bedömning i fråga om fel prövar tingsrätten därefter om Husab försatt fristen för avhjälpande, eller om Husab haft en fortsatt rätt till sådana avhjälpandeåtgärder. Här blir det – utifrån tingsrättens bedömning – även relevant för tingsrätten att pröva frågan om felet kunnat avhjälpas med av Husab föreslagen ventil.

Slutligen prövar tingsrätten det avhjälpande som skett genom en annan entreprenör; hur mycket avhjälpandet har kostat och om dessa kostnader varit nödvändiga och skäliga.

Det föreligger fel i den utförda entreprenaden

Utgångspunkterna i avtalet

Parterna har i målet varit överens om att entreprenaden varit en totalentreprenad där ABT 06 utgjort tillämpliga allmänna bestämmelser.

Enligt 1 kap. 1 § ABT 06 bestäms omfattningen av kontraktsarbetena av kontraktshandlingarna. Beställarens krav redovisas i form av föreskrift om funktion eller viss teknisk lösning. Om kontraktshandlingarna inte utvisar krav eller utfästelser, ska arbetena utföras så att de motsvarar vad som kan fodras med hänsyn till den planerade användning som beställaren redovisat för entreprenören.

Enligt begreppsbestämningen i ABT 06 definieras fel som en avvikelse som innebär att en del av en entreprenad inte utförts alls eller inte utförts på ett kontraktsenligt sätt. Det är beställaren – eller i detta fall AmTrust – som har att visa att fel föreligger.

En första fråga för tingsrätten avser alltså den kontraktsenliga förpliktelsen. Av parternas kontrakt följer ostridigt att Husab ska utföra stambyte och badrumsrenoveringar i överensstämmelse med ABT 06 och vissa administrativa föreskrifter, däribland Rambeskrivning – VVS. Båda parterna har avseende funktionen pekat på skrivningen i rambeskrivningen om att ”rummen ska ha VVS-installationer för samma funktioner och samma placering som nu om ej annat anges”. Parterna har också hänfört sig till rambeskrivningens formulering om att BBV Byggkeramikrådets branschregler för våtrum gäller och att branschreglerna Säker Vatteninstallation ska följas i tillämpbara delar.

AmTrust har gjort gällande att de aktuella avloppsinstallationerna har varit behäftade med fel i form av att vatten med fekalier har runnit från toaletterna till golvbrunnarna i ett antal lägenheter, vilket medfört risk för stopp och dålig lukt. AmTrust har argumenterat för att felbedömningen måste göras utifrån skrivningen i rambeskrivningen att rummen ska ha VVS-installationer för samma funktioner som tidigare men – i brist på närmare precisering än så – framför allt utifrån den övergripande skyldigheten enligt ABT 06 att utförandet ska motsvarar vad som kan fodras med hänsyn till den planerade användningen.

Husab har å sin sida argumenterat för att kontraktshandlingarna redan stipulerar funktionskrav genom formuleringen i rambeskrivningen, och att de utfyllande kraven i ABT 06 kap 1 § 1 således inte blir tillämpliga. Husab har framhållit att de huvudsakliga funktionerna och placeringen av toalett och avlopp varit desamma efter entreprenaden. Det har därtill inte lagts fram något underlag som visar hur avloppen fungerat tidigare och/eller vilka problem som funnits.

Tingsrätten konstaterar att avtalsregleringen måste ses i sitt sammanhang och i ljuset av att det är fråga om en totalentreprenad. Den relativt vaga skrivningen i rambeskrivningen om att VVS-installationerna ska vara för samma funktion som tidigare kan svårligen ses som ett sådan föreskrift om funktion eller viss teknisk lösning som träder i stället för det allmänna funktionskravet i ABT 06. Det kan heller inte vara avsett att funktionen – för det fall någon form av brister funnits tidigare – skulle förbli densamma. I stället måste förpliktelsen för totalentreprenören Husab ha varit att VVS-installationerna i de nyrenoverade badrummen skulle ha sådana funktioner som kan fodras med hänsyn till den planerade användningen – i detta fall bortförande av avloppsvatten.

Vad som är visat om strömningen av avloppsvatten

AmTrust har lagt fram såväl skriftlig som muntlig bevisning för att visa på att avloppsvatten med fekalier vid spolning inte förts bort utan förts i fel riktning och trängt in i golvbrunnarna i de aktuella lägenheterna.

Från den inledande besiktningen av Badrumsbesiktningar AB, utförd i lägenhet 1306, framgår att man vid besiktningen lyft ut vattenlåset ur golvbrunnen. När spolknappen sedan tryckts vid WC:n ”rinner en del vatten blandat med fekalier in i golvbrunnen”. Av Relita AB:s inspektionsrapport framgår att man vi filmningen noterat att samtliga de i målet aktuella badrummen (lägenhet 1306, 1401 och 1402) samt även föreningslokalen har samma problem; när man spolar i toaletten slår det in vatten samt fekalier mot golvbrunnen. Vid huvudförhandlingen har också spelats upp filmer från där det syns hur vatten – när det spolas i toaletten – rinner ”åt fel håll”, dvs. mot golvbrunnen. Av bilder och filmer framgår att fekalier följer med vattnet och i viss utsträckning blir liggande i rören.

Det faktiska förhållandet – att vid spolning i toaletten vatten och fekalier runnit från toaletterna till golvbrunnarna i aktuella lägenheter – har också beskrivits av besiktningsmannen Nils Otterstål i förhör och i hans besiktningsutlåtande från inspektionen den 16 februari 2021. Omständigheten har också bekräftats i förhören

med bland annat Klas Reinholdsson och Christian Eriksson, och inte heller motsagts av den av Husab åberopade bevisningen.

Frågan om funktionsfel

I fråga om vad bakströmningarna av avloppsvatten då innebär – om avtalad funktion ska anses ha erhållits eller inte – har framför allt de sakkunniga vittnena besiktningsmännen Nils Otterstål och Dan Stom yttrat sig.

I besiktningsmannens Nils Otterståls besiktningsutlåtande från inspektionen den 16 februari 2021 är slutsatsen att golvbrunnsavloppen inte uppfyller funktionen enligt avtalet/beställningen mellan parterna, bland annat då föroreningar och fekalier ansamlas i utloppet på golvbrunnarna vilket kan förorsaka dålig lukt och bygga upp stopp i utloppsröret och då det vid spolning i WC-stolar tränger vatten och fekalier in motströms i golvbrunnarna. Det noteras särskilt i yttrandet att det i föreningslokalen och lägenhet 1306, där luktstopp monterats vid den tiden för inspektionen, noterats rester av fekalier på luktstoppet och i utloppsledningen. I lägenhet 1401 och 1402 har ingen motsvarande ansamling av fekalier påträffats ”vilket kan bero på att duschutrymmet nyligen använts och att eventuella rester av fekalier spolats i väg.

Dan Stom har – utifrån sin granskning av filmer och handlingar – avloppsvatten som slagit tillbaka mot golvbrunn, delvis kvarstående vatten och rester av fekalier – bedömt att det varit fråga om allvarliga brister i funktionen som behövt avhjälpas.

Både Nils Otterstål, som besiktigat installationerna, och Dan Stom, som varit expert i försäkringsärendet och granskat samtliga underlag i ärendet, har alltså varit tydliga med att det i det aktuella fallet rört sig om allvarliga brister som lett till att avtalad och förväntad funktion inte kan anses uppfylld. De har båda lång och gedigen erfarenhet av VVS-branschen. Nils Otterstål har beskrivit ett CV med cirka 50 års erfarenhet från olika roller i branschen och mångårig erfarenhet som besiktningsman. Vad gäller Dan Stom har bland annat framhållits att han är en RISE certifierad entreprenadbesiktningsman. Tingsrätten bedömer att deras uppgifter och bedömningar – som de också

beskrivit på ett balanserat sätt – väger mycket tungt. Att Dan Stom, så som Husab framhållit, gjort sin expertbedömning på uppdrag av AmTrust saknar egentlig betydelse, detta särskilt då hans bedömning gjorts i skedet då det skulle beslutas huruvida försäkringsfall var för handen eller inte.

AmTrust har således visat att det föreligger ett fel i funktionen som Husab som utgångspunkt svarar för såsom entreprenör.

Parterna har presenterat viss bevisning och argumentation i fråga om efterlevandet av relevanta branschregler. Husab har argumenterat för att det inte kan anses föreligga ett fel då tillämpliga branschregler efterföljts. Husab har särskilt framhållits Nils Otterståls kompletterande yttrande där framhållits att avloppsinstallationerna i och för sig varit fackmannamässigt utförda. AmTrust har å sin sida lyft fram uppgifter i förhöret med Rolf Ström om att rören anslutits ”felvänt” på ett ställe på ledningen och Dan Stoms resonemang om att rördragningen borde ha varit rakare. Mot bakgrund av den bevisning som lagts fram går det inte att dra några säkra slutsatser om att Husab skulle ha brustit i fackmässighet eller varför felet uppstått.

Detta får dock – såsom AmTrust argumenterat för – en begränsad betydelse. Eftersom entreprenören vid totalentreprenad svarar för hela eller en väsentlig del av produktbestämningen måste beställaren kunna räkna med att entreprenörens arbete utmynnar i en produkt som fungerar för det ändamål vartill den är avsedd. Denna princip om funktionsansvar utgör en för totalentreprenad grundläggande princip (kommentaren till ABT 06 kap. 1 § 1). Av den ansvars- och riskfördelning som ABT 06 ställer upp mellan parterna får alltså anses framgå att entreprenören har ett felansvar vid bristande funktion även om arbetet utförts på ett sätt som kan betecknas som fackmässigt (jfr NJA 2015 s. 110 p. 22). Nils Otterstål har i sitt kompletterande yttrande formulerat det som att golvbrunnsavloppen ”ej har uppfyllt funktionen enligt avtalet/beställningen mellan parterna trots att avloppsinstallationen utförts på ett fackmässigt sätt och det är entreprenörens ansvar att åtgärda det då beställaren ej har fått den avtalade

funktionen”. Han har i förhör uttryckt det som att Husab gjort ett bra arbete som rörentreprenör men att funktionen inte funnits där – och då ansvarar ändå Husab såsom entreprenör. Tingsrätten gör samma bedömning i ansvarsfrågan och kommer alltså till slutsatsen att fel förelegat redan på grund av den bristande funktionen.

Husab har varit skyldig att avhjälpa felet

Husab har invänt att felet – i vart fall efter att backventil satts in – inte påverkat entreprenadens bestånd, utseende eller möjlighet att använda den på ändamålsenligt sätt. Med hänsyn till den begränsade påverkan och höga avhjälpandekostnaden måste felavhjälpande därmed anses vara oskäligt enligt ABT 06 kap. 5 § 19. Husab har pekat på det begränsade antalet lägenheter som berörts och den begränsade påverkan för lägenhetsinnehavarna.

Tingsrätten konstaterar att bestämmelsen i kap. 5 § 19 utgör en undantagsbestämmelse. Bestämmelser tar sikte på fel av mindre betydelse där ett avhjälpande inte skulle stå i proportion till dess nytta (se NJA 2014 s. 960 p. 39). I litteraturen har framhållits att regeln framstår som tillkommen för att avhålla en beställare från att ställa orimliga krav, främst vad gäller tämligen betydelselösa skönhetsfel (Per Ossmer, Entreprenadrätt: Om en entreprenör inte avhjälper fel – har då beställaren rätt till ersättning motsvarande uppskattad kostnad för felavhjälpandet?, SvJT 2006 s. 645).

I aktuellt fall hänför sig felet till användningen av avloppssystemen. Det har inte framkommit att det förekommit några stopp eller egentliga luktproblem. De sakkunniga Dan Stom och Nils Otterstål har dock varit tydliga med att felet behövt avhjälpas för att uppnå funktion och förhindra framtida problem, och att felet skulle kvarstå – om än flyttas något – vid montering av en backventil. Mot bakgrund av typen av fel och de risker som lyfts fram kopplade till framtida användning anser tingsrätten inte att Husab visat att det varit fråga om ett fel av mindre betydelse.

Det kan här noteras att det heller inte antecknats av besiktningsmannen Nils Otterstål att frågan om undantag från felavhjälpande skulle kunna vara aktuell, vilket i förekommande fall är en skyldighet för besiktningsmannen enligt ABT 06 kap. 7 § 13.

Vidare har det inte visats att kostnaderna för avhjälpandet skulle vara av sådan storleksordning att ett avhjälpande skulle vara oskäligt. Att Johan Sjölander förklarat att ett avhjälpande skulle innebära att projektet, Husbas overhead-kostnader inräknat, inte skulle gå med vinst förändrar inte denna bedömning.

Tingsrätten bedömer alltså inte att felet varit av sådant slag att undantagsregeln ska anses tillämplig. Husab har således haft en skyldighet att avhjälpa felet.

Husab har haft fortsatt rätt att vidta avhjälpandeåtgärder…

Enligt ABT 06 5 kap. 17 § ska avhjälpande ske utan dröjsmål och senast inom två månader från det att entreprenören skriftligen underrättats om felet. Om beställaren inte anser sig vara skyldig att avhjälpa ett fel ska han underrätta beställaren om det.

AmTrust har i första hand gjort gällande att Husab försatt fristen för avhjälpande. Husab har å sin sida invänt att parterna kommit överens om viss förskjutning av fristen.

Tingsrätten konstaterar att det är ostridigt att Föreningen reklamerat avloppsarbetena och framställt krav på avhjälpande den 4 maj 2020. Föreningen har sedan skickat uppdateringar med besked om besiktning och precisering av exempelvis berörda lägenheter den 27 maj och den 24 juni 2020. Det är även ostridigt att Husab kontaktat Föreningen den 15 juli 2020 och uppgett att bolaget önskade genomföra en egen inspektion och att Husab inför detta behövde tillträde till lägenheterna och lokalen. Såsom det presenterats från båda parter har Husab och Föreningen i detta skede kommit överens om att inspektionen skulle genomföras den 25 augusti 2020 – vilket den också sedermera gjordes. Denna korrespondens och överenskommelse måste

enligt tingsrättens bedömning anses utgöra ett accepterande från Föreningens sida om en viss förlängning av avhjälpandefristen.

När Husab den 25 augusti 2020 föreslagit en lösning med backventil och luktstopp har rätten till avhjälpande således enligt tingsrättens bedömning i och för sig inte försatts. VSV har också monterat ventilen i såväl lägenhet 1306 som i föreningslokalen.

…men föreslagna ventiler har inte varit en tillräcklig åtgärd

I andra hand har AmTrust gjort gällande att de föreslagna avhjälpandeåtgärderna med backventil ändå inte varit adekvata och/eller tillräckliga. I och med att Husab enligt tingsrättens bedömning ansvarar för felet måste det anses ligga på Husab att styrka att felet kunde avhjälpas med föreslagen ventil.

Husab har i denna del åberopat förhör med Husabs representanter Johan Sjölander och Michael Landqvist samt Magnus Lundblad, arbetschef hos underentreprenören VSV-Förhörspersonerna har berättat om att de installerat backventil i andra projekt för att åtgärda problem med avloppsvatten som runnit mot golvbrunn.

AmTrust har fört motbevisning i denna fråga. Av bildmaterial samt förhör och utlåtande av Nils Otterstål framgår att fekalier på relativ kort tid ansamlats på back-ventilerna som installerats i lägenheten 1306 och föreningslokalen och i utloppsrören intill ventilen. Nils Otterstål och Dan Stom har – som redogjorts för ovan – också sam-stämmigt avfärdat backventilen som en tillräcklig avhjälpandeåtgärd då det inte löser grundproblemet med vatten med fekalier som rinner åt fel håll. Nils Otterstål har utryckt det som att problemet endast flyttats några centimeter in i röret och Dan Stom har beskrivit att en ventil inte hade varit ett avhjälpande av problemet utan endast delvis kunnat lindra dess konsekvens. Såväl Nils Otterstål som Dan Stom har pekat på svårigheterna med underhåll och risken för att det i stället byggs upp stopp i röret. Dan Stom har därvid även framhållit att arean på utloppet minskar, vilket ytterligare bygger på denna risk.

Husabs förhör med inblandade på Husab och VSV som vittnat om användning i andra projekt ger visst stöd för att installation av ventiler skulle kunna vara en fungerande metod. Någon mer utomstående aktör som vittnat om backventil som ett fungerande verktyg och ett lämpligt felavhjälpande har dock inte presenterats. Ställt mot motbevisningen i form av framför allt uppgifterna från de sakkunniga Nils Otterstål och Dan Stom finner tingsrätten det inte visat att en lösning med backventil skulle utgöra ett fullgott avhjälpande i förhållande till felet. (Jämför dom av Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt den 4 februari 2022 i mål M 6287-21 i fråga om avhjälpande med backventil).

Med anledning av vad som anförts i fråga om avhjälpande med en annan ventil, benämnd back-trap, konstaterar tingsrätten därtill följande. I målet har lagts fram utredning som visar att Föreningen och Husab även efter sommaren/hösten 2020 haft kontakt och frågan om avhjälpande återkommit. I mars 2021 har Föreningen på nytt framställt ett skriftligt krav till Husab om att avhjälpa felen och satt en sista frist den 7 april 2021. Husab har då tydligt förklarat att man inte avser att vidta några ytterligare avhjälpandeåtgärder. Efter denna dag har, under alla omständigheter, någon rätt till avhjälpande således inte längre funnits. Förslaget om montering av back-trap, som ostridigt lämnats först i juli 2021 – efter det att Husab tecknat avtal med M5 Bygg AB – kan således inte ses som något beaktansvärt förslag till avhjälpande.

Kostnaderna för avhjälpande på Husabs bekostnad

Följden av att det konstaterats föreligga fel som inte avhjälpts är att Föreningen haft rätt att avhjälpa felet på Husabs bekostnad (ABT 06 kap. 5 § 17). Utifrån Husabs redovisade inställning – där endast vitsordats 1 000 kr per lägenhet, motsvarande montering av en backventil – har tingsrätten då att ta ställning till kostnaderna för avhjälpandet och skäligheten i dessa.

Inledningsvis konstateras här att avhjälpande med backventil enligt resonemanget ovan inte bedömts som tillräckligt. Husab har heller inte visat att en montering av en liknande ventil, back-trap, skulle utgöra ett fullgott avhjälpande. Som Nils Otterstål

och Dan Stom lyft fram kan motsvarande resonemang om att en ventil flyttar problemet längre in i avloppet, behöver underhåll och minskar utloppsarean med medföljande risker appliceras även på denna ventil. Någon teknisk utredning, utöver produktbladet, som ger en annan bild av funktionen har inte heller presenterats.

I stället har Föreningen valt en lösning med att riva upp, utföra nya installationer och återställa badrummen. De sakkunniga i målet har varit överens om att ett sådant avhjälpande varit nödvändigt. Vidare framgår av framlagd skriftlig bevisning och vittnesuppgifter från bland annat styrelsemedlemmen Klas Reinholdsson att Föreningen inför avhjälpandet inhämtat offerter från flera entreprenörer. Föreningen har fått in tre offerter, där den valda entreprenören M5 Bygg AB varit den som erbjudit lägst pris. Det kan noteras att samtliga entreprenörer föreslagit liknande avhjälpande trots att de enligt trovärdiga vittnesuppgifter inte varit bundna av något visst tillvägagångssätt för avhjälpandet. Det får mot denna bakgrund anses visat att den valda avhjälpandeåtgärden varit nödvändig för att avhjälpa felet med bakåtströmmande avloppsvatten.

Det nedlagda arbetet enligt fast pris (542 500 kr) och kostnaderna för kakel och klinker (65 741 kr) samt tilläggsarbeten (12 112 kr) har specificerats och fakturor getts in som underlag. Av underlaget framgår att det har gjorts avdrag för arbete i föreningslokalen, som inte täckts av försäkringen, samt för tillkommande kostnader för bland annat armeringsarbete och speciell kakelfärg. De enda tilläggsarbeten som redovisats har baserats på Rolf Ströms tekniska lösning för felavhjälpande. Besiktningsmannen Dan Stom har förklarat att hans bedömning är att priset varit skäligt. Utifrån att endast väsentliga kostnadsposter tagits med, att priserna konkurrensutsatts och den sakkunniga bedömningen bedömer tingsrätten det utrett att kostnaden varit skälig. AmTrust har också utifrån utredningen valt att betala ut beloppet i försäkrings-ersättning, vilket får anses ha visst – om än begränsat – bevisvärde.

Då tingsrätten bedömer att Förenings kostnader för avhjälpande är styrkta och skäliga ska de också ligga till grund för tingsrättens slutsats i fråga om betalningsansvar.

Eftersom Husab haft rätt till ersättning för avhjälpandekostnaderna har AmTrust – som såsom försäkringsbolag tagit över Husabs fordran – rätt till yrkat belopp.

Käromålet ska alltså bifallas.

Rättegångskostnader

AmTrust har vunnit målet och har därför, enligt 18 kap. 1 § rättegångsbalken, rätt till ersättning för sin rättegångskostnad.

Ersättningen ska enligt 18 kap. 8 § rättegångsbalken fullt ut motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av svarandens rätt.

AmTrust har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader med sammanlagt 582 541 kr huvudsakligen avseende ombudsarvode motsvarande 193,7 timmar beräknat enligt två olika timkostnader. Därutöver har yrkats ersättning för sakkunnigutlåtanden, vittnesbevisning och utlägg för bland annat resor. Husab har inte invänt mot kostnaderna och överlämnat till rätten att bedöma skäligheten av AmTrusts yrkande om ersättning för ombudsarvode.

Tingsrätten konstaterar att målet innehållit flera rätts- och bevisfrågor och att huvudförhandlingen pågått i två dagar. Båda parter har agerat disciplinerat och strukturerat under processen och har lagt ner tid i motsvarande storleksordning. Av arbetsredogörelsen ingiven av AmTrust framgår också – även om det inte angetts några tidsuppgifter moment för moment – relativt specificerat vilka åtgärder som vidtagits. Den redovisade tidsåtgången och det begärda ersättningsbeloppet framstår alltså som skäligt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (TR-02)

Ett överklagande adresseras till Svea hovrätt men ska ha kommit in till tingsrätten senast den 27 november 2024. Prövningstillstånd krävs.

Elin Tysklind

SVERIGES DOMSTOLAR

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutnings-överklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.

2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhand-ling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.

6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Anvisningar för överklagande **TR-02 - Dom i tvistemål** • Producerat av Domstolsverket, Avd. för domstolsutveckling • 2018-11

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Anvisningar för överklagande **TR-02 - Dom i tvistemål** • Producerat av Domstolsverket, Avd. för domstolsutveckling • 2018-11

SVERIGES DOMSTOLAR
www.domstol.se

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om

2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress, e-postadress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstadomstolen.se

Anvisning för överklagande HR, avgörande, med pt • Producerat av Domstolsverket • 2024–06